

P r i n o s i

IZAZOVI I PLODOVI DJELOVANJA KARIZMATSKOG POKRETA DANAS*

Nikola Vranješ – Ivan Seletković

Sveučilište u Zagrebu
Teologija u Rijeci
n.vranjes@outlook.com

UDK: 272-662:3*2020*
<https://doi.org/10.34075/cs.56.1.3>
Pregledni znanstveni rad
Rad zaprimljen 1/2020.

Sažetak

Katolički karizmatički pokret ili Pokret obnove u Duhu Svetomu jedan je od najraširenijih i danas duhovno-pastoralno najaktivnijih pokreta unutar Katoličke Crkve. U posljednjih nekoliko desetljeća, a osobito od vremena Drugoga vatikanskog sabora naovamo, ovo je duhovno i pastoralno gibanje doživjelo različite faze vlastitog razvitka i konsolidiranja. Danas su jasno profilirani njegovi temeljni teološko-pastoralni okviri postojanja i djelovanja, kao i uporišna težišta aktivnosti pojedinaca i zajednica koje su vezane za to gibanje. U ovome radu sagledavaju se i razlučuju izazovi, tj. oni aspekti djelovanja ovog pokreta koji osobito u duhovnom i pastoralnom smislu predstavljaju poteškoću. Uz to, sagledavaju se i razlučuju i pozitivne strane te perspektive djelovanja ovog pokreta preko kojih njegovi pripadnici obogaćuju ukupni život i djelovanje Crkve, a osobito djelo evangelizacije.

Ključne riječi: katolički karizmatički pokret, Crkva, pastoral, evangelizacija, izazov, perspektiva.

* Ovaj članak je drugi dio prerađenog teksta diplomske radnje o Katoličkom karizmatičkom pokretu studenta Ivana Seletkovića na Teologiji u Rijeci. Prvi dio rada objavljen je u *Riječkom teološkom časopisu* pod naslovom: *Karizmatički pokret – identitet, izvorišta i perspektive djelovanja*.

UVOD

Jednako kao i svaki pokret i zajednica unutar Crkve, i Katolički karizmatički pokret ima svoje prednosti i mane. Izazovi i zastranjenja očekivana su pojava te ih se može prilično jasno sagledati i raditi na njihovu otklanjanju ako ih se takvima prepozna, te ako se s njima ispravno suoči. Budući da se ovdje prvotno radi o prostoru duhovnosti, treba imati na umu kako bi svaki pokret trebao biti oprezan jer sam biva odgovoran za odgajanje čovjekove nutrine. Ako zastranjenja unutar njega nisu prepoznata i tretirana na prikladan način, on vjernicima može naškoditi ili u krajnjem slučaju dovesti do ozbiljnih problema i na duhovnoj i na psihološkoj razini.

U ovome radu se, na temelju već sagledanih i obrađenih uvida i činjenica vezanih za utemeljujuće oznake i identitet ovog pokreta, pokušavaju razlučiti i sagledati izazovi i perspektive vezane za njegove aktivnosti u Crkvi danas. Ovdje se, dakle, ne razrađuju teološko-pastoralni temelji pokreta, već je riječ o problematičnim, ali i o pozitivnim aspektima njegova djelovanja. Cilj je ovog rada što jasnije ukazivanje na jedne i na druge aspekte, te s time na izdvajanje onih sastavnica djelovanja koje u bitnome obogaćuju život i aktivnosti Crkve, te koje takvima mogu biti i u budućnosti.

1. IZAZOVI U DJELOVANJU KATOLIČKOGA KARIZMATSKOG POKRETA

1.1. Odnos karizmatičke i hijerarhijske dimenzije Crkve

Prvi i najčešći izazov ovog pokreta odnosi se na suprotstavljanje između karizmatičkih i hijerarhijskih darova Crkve. Između tih darova treba vladati komplementarnost te skladna povezanost. Često se događa da u određenim karizmatičkim skupinama dođe do toga da se karizmatički darovi smatraju superiornijima od hijerarhijskih. Izgovor za takvo poimanje je uvjerenje da je ono 'karizmatičko' navodno izravan govor Duha Svetoga, te da to treba smatrati važnijim od hijerarhijskog elementa. Karizmatički vođe padaju ponekad u napast smatrati kako je njihovo poslanje dano izravno od Duha Svetoga, te zbog toga zaključuju da im nije potrebno ni kanonsko poslanje ni dopuštenje crkvenih vlasti. Poslanje, koje oni shvaćaju na takav način, najčešće izvršavaju vrlo slobodno i po vlastitu nahođenju, jer često istinski ne priznaju crkveni autoritet, osim onoga što oni misle da je nadahnuće Duha. Takvo poimanje vodi k tome da se, u takvim okruženjima, javlja zatvorenost zajednice u sebe te različiti oblici sektaških ponašanja i prenaglašavanje samo jednog određenog

aspekta vjere, koja na kraju može posve zastraniti. Zato je nužna i pastirska skrb nad ovakvim pokretima od strane hijerarhije.

Hijerarhijski i karizmatički darovi imaju isti izvor i istu svrhu. To su darovi dani zato da pridonose, na različite načine, izgrađivanju Crkve.¹ Komplementarno shvaćanje darova rađa živom nadom za Crkvu u smislu da se svaki od tih darova iskoristi na dobar način. Karizma kao takva, ako ju se shvaća u smislu aktualizacije u konkretnim situacijama, Crkvu ozdravlja i izgrađuje. Zato su i hijerarhijski darovi karizma. Prave karizme konačno trebaju težiti susretu s Kristom u sakramentima. Hijerarhijski darovi, vlastiti sakramentu svetog reda u njegovim različitim stupnjevima, dani su zato da u Crkvi kao zajednici bilo kojem njezinu članu nikada ne uzmanjka objektivna ponuda milosti u sakramentima, istinski navještaj Božje riječi i pastoralna skrb.² Stoga se nikada karizmatički darovi ne bi smjeli gledati kao superiorniji. Ti darovi trebaju na skladan način biti povezani s hijerarhijskima, te im pomagati ondje gdje se njihov doprinos očekuje.

Karizmatičke bi skupine trebale biti čvrsto povezane s hijerarhijom Crkve, njezinim naukom, te biti od hijerarhijske strane nadgledane i upućivane. Ne bi smjele sebe doživljavati kao „crkvu u Crkvi“, tj. neovisno o partikularnoj Crkvi, nego joj upravo služiti i obogaćivati je. A upravo naznačena opasnost često se susreće u djelovanju mnogih članova karizmatičkog pokreta. Njegovi su članovi i simpatizeri često pred izazovom prenaplašavanja vlastitog iskustva, koje se stavlja iznad crkvene zajednice. No bez crkvene označnice i svrhovitosti duhovno iskustvo po sebi ne može se prihvaćati kao kršćanski autentično.³ Takvo iskustvo ne vodi istinskom zajedništvu s Crkvom. Upravo je služenje zajedništvu Crkve bitna oznaka istinske karizme.⁴ Zato je i jedan od temeljnih kriterija razlučivanja djelovanja crkvenih pokreta nedvojbeno konkretno zajedništvo s

¹ Usp. Kongregacija za nauk vjere, *Iuvenescit Ecclesia. Pismo biskupima Katoličke Crkve o odnosu između hijerarhijskih i karizmatičkih darova za život i poslanje Crkve* (15. V. 2016.), Kršćanska sadašnjost, Dokumenti 176, Zagreb, 2017., br. 8, (dalje: IE).

² Usp. *Isto*, br. 14.

³ Više o tome vidi u: Nikola Vranješ, *Pastoral danas. Izabrane teme iz pastoralne teologije*, Glas Koncila, Zagreb, 2013., 350-351.

⁴ Franjo, *Evangelii gaudium – Radost evanđelja. Apostolska pobudnica biskupima, prezbiterima i đakonima, posvećenim osobama i svim vjernicima laicima o naviještanju evanđelja u današnjem svijetu* (24. XI. 2013.), Kršćanska sadašnjost, Dokumenti 163, Zagreb, 2013., br. 105: »Jasni znak autentičnosti neke karizme njezina je crkvenost, njezina sposobnost da se skladno uklopi u život svetoga Božjeg naroda za dobro svijeta« (dalje: EG).

Crkvom u svim njegovim sastavnicama. To podrazumijeva sklad s naukom i životom Crkve, s njezinim metodama i apostolskim ciljevima, iako svaki pokret zadržava aspekte novosti i kreativnosti u služenju. Logično je da se traži izravno ili neizravno odobrenje pokreta od nadležne crkvene vlasti. Od strane odgovornih ljudi unutar pokreta traži se poslušnost i vjernost pa i u trenucima kušnje i pred mogućim nerazumijevanjima i mogućim krivim prosudbama, kao i pred zahtjevima za ispravcima.⁵ Zato, kad je riječ o pokretima, zajednicama, udrugama, svi bi najprije trebali sudjelovati u iskrenom dijalogu poglavito s mjesnim biskupom. Jedan od dobrih prijedloga u tom pogledu je i onaj za uspostavljanjem ureda na biskupijskoj razini koji bi za cilj imao uspostaviti kontakt s njima, pomoći im u strukturiranju te ih pratiti u radu. Takav bi ured omogućavao upoznavanje i pojašnjavanje programa i ciljeva pokreta i zajednica, ostvarivanje formacije sudionika te uspostavu supervizije voditelja. Tako bi se osiguralo trajno asistiranje i međusobna prihvaćenost, ali i preduhitrilo određena zastranjenja.⁶

1.2. Karizmatski pokret i liturgija

Problemi vezani uz djelovanje karizmatskog pokreta mogu se također pojaviti i u liturgiji, ponajviše u euharistijskim slavljima. Najčešće se mogu susresti razni neliturgijski oblici unutar liturgijskih slavlja, kao i neprikladno miješanje različitih oblika liturgijskih slavlja.⁷ Sporno kod ovakvih slavlja je nastojanje da se promijene nepromjenjivi dijelovi liturgije, zatim ubacivanje neliturgijskih oblika u slavlja, različite slobodne molitve i forme itd. Sve to protivno je odrednicama konstitucije Drugoga vatikanskog sabora o svetoj liturgiji *Sacrosanctum Concilium* u kojoj se upozorava na neke mogućnosti ovakvih opasnosti.⁸

Od spomenutih opasnosti unutar euharistijskih slavlja često se može susresti molitva ili pjevanje u jezicima, što nije razborito, jer kod onih koji su neupućeni može izazvati sablazan. Već je sv.

⁵ Usp. Jakov Mamić – Jesus Castellano, Crkveni pokreti u svjetlu duhovnog razlučivanja, u: *Bogoslovska smotra*, 78 (2008.) 2, 419.

⁶ Usp. Pero Aračić, Pastoral Crkve pred zbiljnošću pokreta, u: *Bogoslovska smotra*, 78 (2008.) 2, 278-279.

⁷ Usp. Josip Vrsaljko – Elvis Ražov, Izazovi i poteškoće crkvenih pokreta, u: *Magistra Iadertina*, 9 (2014.) 1, 85.

⁸ Usp. Drugi vatikanski koncil, *Sacrosanctum Concilium. Konstitucija o svetoj liturgiji* (4. XII. 1963.), br. 22, u: *Dokumenti*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 72008., (dalje: SC).

Pavao upozoravao: »Ako se dakle skupi sva Crkva zajedno i svi govore drugim jezicima, a uđu neupućeni ili nevjernici, neće li reći da mahnitete?« (1 Kor 14,23). Uz korištenje dara jezika, može se dogoditi da se u određenim trenucima, najčešće nakon pričesti, moli za ozdravljenja, kojom prilikom predvoditelj molitve, navodno po daru spoznaje, govori tko je ozdravio. U takvim situacijama može doći do preusmjerenja pozornosti sudionika samo na onoga tko predvodi molitvu, zanemarujući Kristovu prisutnosti u euharistiji. Ovime se spomenute molitve ne označuju kao negativne, već se želi ukazati na to da im nije mjesto u euharistijskim slavljinama. Ona stoga često gube svoj svečan i uzvišen ton upravo zbog izmjenjivanja i dodavanja raznih neliturgijskih formi.

Unutar ovakvih slavlja problem često predstavlja i glazba. Dolaskom raznih pokreta, posebno karizmatičkih, glazba unutar liturgije počela se znatno mijenjati. Točnije, liturgijska i crkvena glazba počinje se zamjenjivati tzv. duhovnom glazbom u kolokvijalnom smislu riječi. Tako za nepromjenjive dijelove mise mnogi izvode pjesme koje ne prate liturgiju i ne poštuju njezin nepromjenjivi karakter niti tekst koji bi trebao biti izvođen. Glazba počinje biti sve profanija te u nekim izvedbama odiše protestantskim duhom i teologijom. Pritom se ovdje ne želi naznačiti omalovažavanje duhovne glazbe kao takve; riječ je samo o činjenici da takvoj vrsti glazbe nije mjesto u liturgijskim slavljinama Crkve.

Kako bi izbjegli sablazan onih koji nisu dio pokreta, određene skupine vezane za karizmatički pokret ponekad organiziraju svete mise više na bazi strogo zatvorenoj samo za njihove članove, kako bi se u tim prigodama činile spomenute stvari bez straha od onih koji 'ne razumiju' ovakav oblik slavlja. Ovakvo organiziranje euharistijskih slavlja odijeljeno od slavlja župne zajednice samo po sebi nije rješenje, budući da liturgijska slavlja Crkve trebaju biti odvojena od privatnih molitvenih susreta. Drugi vatikanski koncil izravno je protiv privatiziranja liturgijskih čina.⁹ Zato bi slične oblike molitava karizmatičke skupine trebale provoditi isključivo na svojim molitvenim susretima ili na molitvenim susretima u kojima je ovakav oblik molitve poznat svima. To znači da se prakticiranje takvog oblika ne bi trebalo koristiti unutar euharistijskih slavlja i ostalih liturgijskih čina Crkve, prvenstveno kako bi izbjegli sablazan drugih, te nereda unutar liturgije. Liturgija nadilazi religiozni individualizam spektakularnog ili 'intimističnog' tipa. Bogoslužje je ujedno mjes-

⁹ Usp. *Isto*, br. 26.

to, ali i načelo crkvenog zajedništva.¹⁰ Svi se pokreti stoga trebaju držati pravila i odrednica liturgije u duhu Crkve. Nužno je da vjernici pristupaju bogoslužju s raspoloženjem pravoga duha u nastojanju djelotvornog i plodonosnog sudjelovanja, a da pastiri pritom paze na obdržavanje propisa za valjano i dopušteno slavlje.¹¹

1.3. Neki problemi vezani za duhovnost pokreta i seminare za ozdravljenje

Veliki problem ovog pokreta predstavljaju određena pogrešna shvaćanja brojnih elemenata duhovnosti, najčešće povezana s pitanjem ozdravljenja. Može se pritom krenuti od činjenice da krivo shvaćanje Boga i karizmi često rezultira brojnim vrlo štetnim posljedicama. Prva od njih je da osoba sebi ne postavlja pitanje tko je Bog, već gotovo samo pitanje što Bog može učiniti za nju. Vrlo često dolazi do toga da se na karizmatskim seminarima govori o osobinama Boga koji je u službi čovjeka, tj. govori se o Bogu koji je 'po mjeri čovjeka'. Ovakav „bog“ uvijek mora činiti ono što mu čovjek zapovijedi. Takva teologija služi se Bogom kao sredstvom postizanja svojih vlastitih ciljeva. No Isus Krist i zajedništvo s njim je cilj, a ne sredstvo.¹²

Nadalje, na mnogim karizmatskim skupovima i seminarima vrlo rijetko se govori o Božjoj volji, teologiji križa i patnje te teologiji mučeništva. Brojni sudionici kao da žele u širokom luku izbjeći ono što je također baština Crkve. Izbjegavajući te teme, čovjek ne živi u realnosti. Stvara oko sebe iluziju i ostane razočaran kada dođe do trenutka suočavanja s patnjom.¹³ On sebi tada gotovo isključivo postavlja pitanje gdje je pogriješio. Kršćanstvo tako mnogima postaje utopija shvaćena kao bezbrižno kršćanstvo, tj. kršćanstvo u kojemu nisu dopušteni patnja, bolest, trpljenje ili bilo kakva druga negativnost realnoga ljudskog življenja. Ovdje se ne želi negirati Božja spasenjska djelatnost u smislu ozdravljenja, ne želi se stavljati naglasak samo na pasionsku baštinu i duhovnost, već se želi ukazati da je čovjeku bitno dati realnu sliku života i kršćanstva te ga upoznati sa svim istinama i važnim osobinama Boga. Čovjek se u trenutcima trpljenja i patnje treba suobličiti s raspetim Kristom. To

¹⁰ Usp. Ivica Žižić, *Liturgija – mjesto zajedništva ili razlog nejedinstva u župi? Odnos crkvenih pokreta prema liturgiji Crkve*, u: *Bogoslovska smotra*, 78 (2008.) 2, 467.

¹¹ Usp. SC, br. 11.

¹² Usp. Josip Vrsaljko – Elvis Ražov, *Izazovi i poteškoće crkvenih pokreta*, 88.

¹³ Usp. Nikola Vranješ, *Na pragu vječnosti. Promišljanja o pastoralu umirućih*, Glas Koncila, Zagreb, 2015., 77.

je jedno od velikih blaga Crkve. Smisao patnje i trpljenja, kroz koju svaki čovjek prolazi, treba vidjeti u raspetom Kristu.

Pogrešna shvaćanja ovih stvarnosti mogu dovesti do spiritua-
lizma koji u potpunosti isključuje čovjekovu tjelesnu i psihološku
dimenziju, te producira uvjerenje da su svi problemi rješivi samo na
duhovnoj razini i samo natprirodnim sredstvima.¹⁴ To može ozbilj-
no naštetiti tjelesnom i psihološkom zdravlju čovjeka. Iako mnogi
voditelji susreta nakon molitve za ozdravljenje naglašavaju da treba
nastaviti i s medicinskom terapijom kod bolesnika kojima je potreb-
na, veliki broj ljudi samoinicijativno ostavlja svoju terapiju jer su
uvjereni kako su ozdravili ili da svoju bolest mogu izliječiti samo
putem molitve.¹⁵ Voditelji seminara za koje su vezane ovakve stvar-
nosti i ponašanja trebali bi više vremena posvetiti pouci o ispravnom
shvaćanju teologije ozdravljenja. Takva pouka trebala bi pretho-
diti molitvama za ozdravljenje, jer bi se tako izbjeglo da ljudi, koji
su u tim trenucima pod euforijom, ne čuju važne smjernice. Mno-
gi se nakon takvih molitvi, zbog autosugestije, trenutno osjećaju
bolje, te pod takvim dojmom zanemare smjernice o terapiji. No stan-
je osobe, nakon što prođe autosugestivno poboljšanje, može biti
gore nego početno. Kod nekih terapija vrlo je važno kontinuirano
korištenje kroz određeno vrijeme jer se prekidanjem terapije stanje
bolesnika može znatno pogoršati. To se upravo može dogoditi u ovim
okolnostima. Voditelji molitava za ozdravljenje stoga bi trebali biti
vrlo razboriti i svjesni činjenice da pred sobom imaju brojne ljude,
među kojima sigurno ima psihički nestabilnih osoba te onih koji
bi lako mogli na krivi način protumačiti njihove riječi i postupke.
Neki će očekivati ozdravljenje; neće ga primiti, te će biti razočarani.
U takvom razočarenju mnogi će biti mišljenja da ih Bog ne ljubi
dovoljno, da nisu dovoljno vjerovali itd. Može se dogoditi da zbog
toga psihičko stanje osoba bude gore nego prije takvog seminara.
Zato je vrlo važno prije ovakvih molitava dobro poučiti nazočne da
ne prestaju samoinicijativno s medicinskom terapijom ukoliko im je
propisana, da neće svi primiti ozdravljenje, da su oni koji nisu pri-
mili ozdravljenje jednako ljubljeni od Boga i da najčešće nisu sami
krivi zbog svog 'neozdravljenja.' U svemu je važno govoriti ljudima o

¹⁴ Usp. Josip Vrsaljko – Elvis Ražov, *Izazovi i poteškoće crkvenih pokreta*, 88.

¹⁵ O ovom aspektu problematike, a povezano s drugim sličnim fenomenima, više vidi u: Mihály Szentmártoni, *Liječenje obiteljskog stabla. Lice i naličje jedne »karizme«*, u: Marina Jurčić – Mijo Nikić – Herman Vukušić (ur.), *Vjera i zdravlje. Zbornik radova s interdisciplinarnog, multikonfesionalnog i internacionalnog simpozija održanog 2. ožujka 2005. godine na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove u Zagrebu. 2. prošireno izdanje*, Zaklada biskup Josip Lang, Zagreb, 2005., 281-283.

teologiji patnje, križa i trpljenja jer u protivnom neće razumjeti zbog čega nisu ozdravili.¹⁶ Takvima (a to je većina) treba ponuditi da smisao svoje patnje vide u patnji Isusa Krista, te da se njemu suobličie. Umjesto bijega od negativnosti, osobe bi se na tim susretima trebalo poučiti i poticati na ispravno suočavanje sa svakodnevnim negativnostima u svjetlu kršćanske poruke spasenja.

1.4. Neki izazovi vodstva unutar zajednica karizmatskog pokreta

Povezano s pitanjem ozdravljenja, a osobito s modelima očitovanja duhovnosti valja osobito upozoriti na pitanje profila vođa u zajednicama vezanim za karizmatski pokret. Izuzetno je važno da, kao i druge osobe na vodstvenim pozicijama u zajednicama, to budu osobe staložene, kreposne i crkveno osviještene. Vezano za pitanje ozdravljenja, ali i inače za funkcioniranje zajednica, vrlo često se događa da druge osobe, a posebno one manje psihički stabilne, razviju afektivnu ovisnost u odnosima s liderom, s mogućim uočavanjem prenošenja takvog fenomena na druge. Ako neka osoba vjeruje da djeluje pod izravnim poticajima Duha Svetoga i vjeruje da je usmjerila svoje osjećaje prema Bogu, a kasnije otkrije da je to bilo plod psihodinamike skupine, ostaje frustrirana i zbunjena.¹⁷ Uz to je usko vezana opasnost iskorištavanja vlastitog ugleda koju određeni vođe čine kako bi manipulirali vjernicima, u smislu da potonji vjeruju u ono što oni smatraju dobrim, a ne u ono što je uistinu ispravno i dobro. Tako se može dogoditi da pod autoritetom vođe koji je navodno ispunjen Duhom, snažno utječu na vjernike u smislu njihovog psihičkog ili duhovnog zdravlja. Vjernici često ne promišljaju poruke koje dobivaju od takvih vođa, budući da ih smatraju autoritetom koji izravno od Boga radi za pokret ili zajednicu kojoj pripadaju. Njih se gleda kao posrednike između Boga i zajednice, te nerijetko vjernici traže takve da priopće Bogu određenu poruku budući da sami to ne mogu. Umjesto da se vjernike usmjerava na osobni odnos s Bogom, u ovakvim okolnostima se čini upravo suprotno. Ponekad oni koji bježe od odgovornosti svoju sigurnost nalaze upravo u ovakvim zajednicama, u kojima vođe odlučuju umjesto njih te im nude odgovore na životna pitanja i odluke. Članovi pokreta trebali bi izbjegavati biti isključivi autoritet, prvotno zato što tako snažno utječu na psihičko zdravlje vjernika, te kod onih koji su manje sta-

¹⁶ Usp. Nikola Vranješ, *Na pragu vječnosti. Promišljanja o pastoralu umirućih*, 70-71.

¹⁷ Usp. Ante Čovo, *Novi religiozni pokreti. Teološko-pastoralno promišljanje*, u: *Služba Božja*, 47 (2007.), 1, 63.

bilni mogu izazvati ozbiljne posljedice. Svaki oblik duhovnosti treba privoditi onom nutarnjem susretu s Bogom i osposobljavati za njega. Zato duhovni pokreti trebaju pomoći svojim članovima da oblikuju savjest i da u vlastitoj odgovornosti djeluju prema njoj.¹⁸ Jedno od rješenja u pogledu vodstva ovakvih zajednica moglo bi biti i uspostavljanje nekoliko voditelja koji će zajedno koordinirati zajednicu ili pokret. Bitno je naglasiti da se radi o koordinaciji, a ne isključivom vodstvu. Vodstvo bi se trebalo prepustiti uistinu Duhu Božjemu i smjernicama Crkve, kojima trebaju biti otvoreni u svojoj koordinaciji. Ako ipak mora doći do određivanja pojedinačnih vođa, tada bi oni uvijek trebali imati objektivno duhovno vodstvo od strane Crkve koje će im pomoći razlučiti postupke i nauk koji prenose vjernicima. Vođe trebaju uvijek biti otvoreni za objektivno gledanje na sebe i svoje postupke kako bi odstranili loše, a zadržali dobro, te posebno biti svjesni da svaki njihov govor i postupak utječe na druge unutar zajednica.

Osobiti izazov predstavljaju sektaška obilježja unutar određenih zajednica vezanih za karizmatički pokret. Valja naglasiti da se ovakva obilježja mogu susresti i u svim drugim zajednicama vjerskog tipa. Autori navode više značajki sektaškog stava i ponašanja unutar zajednica. Tako se spominju: izričita volja za odvajanjem od Crkve kao njezina istinska alternativa; pozivanje na osobu utemeljitelja ili (karizmatičkog) učitelja kojeg se bezuvjetno slijedi i njegove spise smatra mjerodavnima; snažno razvijena svijest izabranja, tako da se pripadnost zajednici smatra uvjetom spasenja; nema ekumenske otvorenosti, ali se pokazuje izrazita spremnost za njegovanje svoje poruke i vlastitog tumačenja Biblije; manipulacija članovima itd.¹⁹ Može se vidjeti kako su neke od ovih značajki prisutne u većoj ili manjoj zastupljenosti u devijacijama karizmatičkog pokreta. Vidi se da neki upadaju u opasnost odvajanja od Crkve, budući da svoju karizmatičku dimenziju smatraju primarnom te se odvajaju od hijerarhije, u ovisnosti o vođama, smatrajući duhovnost pokreta jedino ispravnom te uvjetom spasenja, a vlastito tumačenje Svetog Pisma jedino mjerodavnim, što sve skupa vodi u stalne manipulacije. Upravo zbog svega toga važno je da hijerarhija Crkve nadgleda pokret i zajednice koje mu pripadaju. Hvalevrijedna je koordinacija koja je osnovana u Hrvatskoj: Obnova u Duhu Svetomu, čiji cilj je upravo odgajanje članova pokreta za ispravnu duhovnost i nauk, te bdijenje nad samim pokretom.

¹⁸ Usp. *Isto*, 64.

¹⁹ Usp. Nedjeljko Ante Ančić, Razvitak i teološko mjesto duhovnih pokreta u Crkvi, u: *Bogoslovska smotra*, 78 (2008.) 2, 261.

Voditelji zajednica stoga trebaju biti vrlo razboriti i poučeni. Oni bi trebali imati određeno stručno znanje o području duševnih bolesti i psihoterapije, zatim izbjegavati tzv. „guru kompleks“, te bi morali u određene slučajeve uključiti druge profesionalce koji su kompetentniji na tim područjima. Bitna je, k tomu, suradnja voditelja zajednica sa psiholozima, psihijatrima i ostalim stručnjacima, posebno kad se radi o pojedinačnim slučajevima u kojima se pomaže. Pri tome treba izbjegavati opasnost nastojanja rješavanja svakog problema samo religioznim načinima, budući da određeni slučajevi traže intervenciju drugih stručnjaka.

1.5. Izazovi parcijalnih pristupa u duhovnosti i pastoralu

Jedan od vrlo uočljivih problema mnogih zajednica unutar karizmatskog pokreta jest sklonost parcijalnom pristupu brojnim problemima u duhovnosti i pastoralu; to nastojanje najčešće ide za tim da se uzročnike duhovnih i pastoralnih problema pokušava pojednostavnjeno svoditi samo na određene čimbenike. Ti su čimbenici najčešće određeni vrlo subjektivno i selektivno.

Jedan od prvih takvih pokušaja odnosi se na pre naglašavanje ili pak isključivo naglašavanje utjecaja Zloga u životima osoba i zajednica. Ponekad se događa da se sve pripisuje djelovanju neprijatelja, te se Sotonu vidi u svemu. Situacije ili odnosi koji nisu po planu osoba najčešće dobivaju konotaciju sotonskog uznemiravanja ili osvećivanja. Tako i poneki koji izvanjski 'čudno' reagiraju na molitvu, odmah dobivaju etiketu 'opsjednutog.' Na nekim susretima kao da se namjerno provociraju reakcije nalik na opsjednuća na način da se govorom i naredbama među ljudima stvori atmosfera u kojoj bi psihološki labilniji mogli imati prostora za takvo eksponiranje vlastite psihološke vizure, a u nekim slučajevima i patologije. S druge strane, mnogi članovi karizmatskih zajednica vrlo olako shvaćaju prava opsjednuća te ulaze u borbu s njima iako nemaju dozvolu koja im je potrebna. Vrlo često organiziraju i privatne susrete prigodom kojih se nerazborito ulazi u molitvu za osobe koje uistinu pate od demonskog utjecaja. Postoji cijeli niz opasnosti ovakvog nerazboritog čina. Zato je nužno trajno duhovna i pastoralna budnost, te prožimanje ovog segmenta djelovanje odrednicama Crkve o molitvama za ozdravljenja, pa i pod vidom egzorcizma.²⁰

²⁰ Usp. Kongregacija za nauk vjere, *Naputak o molitvama kojima se od Boga moli ozdravljenje* (14. IX. 2000.), Kršćanska sadašnjost, Dokumenti 126, Zagreb, 2001., čl. 1 - 10.

Prenaglašavanje samo nekih vidova vjere također je jedna od opasnosti u koju upada karizmatički pokret. Neki će naglasak staviti samo na osjetilna iskustva u molitvi, neki na određenu karizmu, neki na poneke fenomene koji se događaju unutar pokreta, kao što je slučaj s nekim moliteljima koji veliki naglasak stavljaju na počivanje u Duhu. Na taj način upada se u opasnost duhovne selektivnosti, tj. ističe se samo jedan vid vjere ili pokreta te se on prenatlašava. Najčešće se događa da pripadnici pokreta pokazuju nekontroliranu želju za darovima Duha Svetoga, posebno za onim karizmama koje se senzacionalno manifestiraju na van: molitva u jezicima, dar proroštva, dar ozdravljenja, počivanje u Duhu itd. Upravo zbog snažne želje i inzistiranja na takvim izvanjskim karizmama vjernici si mogu umisliti određenu karizmu, uvjereni u to kako ju posjeduju, iako nije tako. Na slične probleme upozorava se i u službenim dokumentima Crkve.²¹

Određeni izazovi ovoga pokreta vezani su i za tumačenje karizme koja se naziva proroštvom. Ta se karizma unutar pokreta vrlo često smatra autoritativnom i apsolutnom. Vjernici su uvjereni da izgovorena proroštva dolaze izravno od Boga, te ih se često slijepo drže a da ih prethodno ne razlučuju. Proroštvo je karizma koja je također potrebna pročišćenja kod vjernika dok se ne iskristalizira i zasja u svojoj punini. U mnogim proroštvima ima puno ljudskoga te je stoga potrebno paziti da ne dođe do zlouporabe karizme u smislu da netko pod proroštvom zapravo želi provući svoj stav, mišljenje, želje itd.²² Zato se preporučuje da oni koji posjeduju karizmu proroštva najprije tu karizmu koriste u manjim, zrelim, poučenim, nepristranim skupinama u koje imaju povjerenja i gdje će ih drugi razlučivati.

Karizmatičkom se pokretu općenito često spočitava traženje izvanrednih fenomena, osjetilnih utjeha te zanimanje samo za darove, a da se pritom često zapostavlja Darivatelj. Oslanjanje samo na osjetilne utjehe unutar molitve nije realno kršćanstvo. Čovjek se ne bi trebao oslanjati samo na emotivna iskustva kako bi njegova molitva bila smatrana dobrom i ispravnom. Problem je usmjeravanje samo na emocionalizam i iskustvo, te poticanje isključivo na to. Iskustvo je važno, no ono u velikom emocionalnom intenzitetu nije

²¹ IE, br. 7 (napomena 18): »Na sastancima zajednica preobilje karizmatičkih očitovanja može stvoriti teškoće i dovesti do ozračja suparništva, nereda i zbrke. Kršćani koji su urešeni s manje darova u opasnosti su da pate od kompleksa manje vrijednosti (usp. 1 Kor 12, 15-16), dok bi veliki karizmatički mogli podleći napasti oholosti i prijezira drugih (usp. 1 Kor 12, 21)«.

²² U službenim dokumentima Crkve upozorava se da je već na temelju novozavjetnih navoda jasno prepoznata mogućnost vršenja i ove i drugih karizmi, ali bez istinskog odnosa sa Spasiteljem. Usp. IE, br. 5.

moгуće trajno u vjerničkom životu. Cilj pravog duhovnog života je biti ustrajan u njemu uvijek, posebno onda kada nema osjetilnih utjeha. Takva iskustva trebala bi pokretati nutrinu osobe prema aktivnijem življenju duhovnog života. Stoga ona nikako ne bi trebala biti shvaćena kao apsolutna i presudna u prosuđivanju dobre molitve i odnosa s Bogom.²³

Nadalje, crkveni pokreti općenito su u opasnosti, zbog velike gorljivosti i želje za ekumenizmom i međureligijskim dijalogom, upasti u vjerski i crkveni relativizam i sinkretizam.²⁴ Tako postoje oni koji, po uzoru na neke protestantske ili danas na neke druge baštinike kršćanskog naslijeđa, sve potkrepljuju samo Svetim pismom. Autori upozoravaju da takvi često projiciraju i primjenjuju samo neposredna rješenja koja nalaze u Božjoj riječi na konkretne životne situacije, na obiteljske odnose te na teške probleme današnjice. Oni ne dopuštaju nikakve izvanjske norme: ni magisterij Crkve, ni razum, ni druge objektivne odrednice. Sigurnost za sve nalaze u emociji nutarnjeg stanja duha prilikom "izljeva Duha Svetoga" u molitvenom zanosu.²⁵ Takvi će često opravdati svoje postupke biblijskim citatima koje će protumačiti prema vlastitu nahođenju. Pokret bi zato trebao trajno upozoravati vjernike na zrelo rješavanje problema, te ih poučiti o egzegetskoj baštini Crkve. Važno je uputiti vjernike kako je Sveto pismo uistinu živa Božja Riječ, no kako ju ne treba tumačiti prema vlastitim nahođenjima, nego u svjetlu Objave i baštine Crkve. Vjernici trebaju ući u dinamiku istine da je Sveto pismo često vrlo zahtjevno za dubinsko tumačenje te da se za nj trebaju temeljitije pripremiti.

Uz to valja spomenuti kako neki pogrešnim tumačenjem Pisma vjeruju u grešna obiteljska naslijeđa te takav nauk naučavaju na svojim susretima. Po tome bi netko trpio zbog promašaja ili grijeha svojih predaka. Općenito se u karizmatskom pokretu može pronaći tendencija da se uzroci problema traže izvan same osobe, zapostavljajući osobnu odgovornost. Ovime se ne isključuje mogućnost utjecaja prošlosti na sadašnjost, osobito u psihološkom smislu. No takvi se utjecaji nipošto ne smiju apsolutizirati.

²³ Više o tome vidi u: Nikola Vranješ, *Pastoral danas. Izabrane teme iz pastoralne teologije*, 350-353.

²⁴ Usp. Alojzije ČONDIĆ, *Pastoral crkvenih pokreta u pastoralu župne zajednice*, u: *Bogoslovska smotra*, 78 (2008.), 2, 455.

²⁵ Usp. Ante ČOVO, *Novi religiozni pokreti. Teološko-pastoralno promišljanje*, 64-65.

2. DOPRINOS KARIZMATSKOG POKRETA EVANGELIZACIJI I PASTORALU

Osim kritičkog teološko-pastoralnog osvrta na djelovanje Katoličkoga karizmatškog pokreta nužno je upozoriti i na njegove doprinose pastoralu i evangelizaciji. To je zapravo i cilj samog kritičkog osvrta. U tom pogledu valja istaknuti neke preliminarne točke.

Kroz cijelu povijest Bog je posebnim milostima i karizmatškim momentima darivao Crkvu. Danas kao da se upada u opasnost cijeli vjernički život svesti na ispunjavanje određenih formi, te se više usmjeriti na ono 'vanjsko', dok se zanemaruje ono 'nutarnje'. Čovjek postmoderne je čovjek iskustva, čovjek opipljivoga. Takvome će upravo karizmatški pokret biti pomoć u traganju za transcendentnim. Kao da je nemoguće za čovjeka postmoderne živjeti ono što nije iskustio. Takvo iskustvo ne mora biti izvanredno, ne mora biti karizmatško ili čudesno, ali za vjernika mora biti autentično kako bi ga usmjerilo u njegovu vjerovanje. Upravo o takvom autentičnom iskustvu govore i pripadnici karizmatškog pokreta, iskustvu onoga što smatraju božanskim, novim izljevom Duha Svetoga. Crkva nikad nije zabranila takva karizmatška iskustva, ali ih je stalno razlučivala. Zato se i danas ističe da karizmatška dimenzija nikad ne smije izostati u životu i poslanju Crkve.²⁶

Karizmatški pokret otvoren je za sve vjernike različitih životnih staleža, te će se tako u njemu naći svi, od vjernika laika do zaređenih službenika i posvećenih osoba. Ovaj pokret, koliko mu god to spočitavali, nije strogo zatvoren u sebe. Upravo suprotno, otvoren je i za one dijelove društva među koje drugi kršćani rjeđe zalaze ili nikako ne zalaze. Članovi karizmatškog pokreta vrlo često su oni koji pristupaju drugima, posebno onima koji se nalaze na marginama društva, budući da se osjećaju snažno pozvanima radosnu vijest donijeti drugima. Crkva je pozvana poštivati karizmatške posebnosti pojedinih karizmatških skupina te treba izbjegavati opasnost da karizme smatra nediferenciranim duhovnim resursom. Uz to je bitno poticati uključivanje karizmatških darova u život sveopće i partikularne Crkve. Tako će se izbjeći opasnost smatranja ovog pokreta usporednom 'crkvom u Crkvi'.

²⁶ Usp. IE, br. 13.

2.1. Karizmatiski pokret kao sredstvo nove evangelizacije i obnove župne zajednice

Ovakav pokret ponekad se čini vrlo potrebnim kako bi Crkva provodila u djelo svoje misijsko i evangelizacijsko poslanje. Evangelizacija bi trebala osobe uvesti u iskustvo kršćanstva. Danas je vrlo prisutan problem odveć formalnog i nedostatnog naviještanja. Upravo zato su potrebne zajednice i pokreti, koji će unijeti novu snagu i svježinu evanđelja, što i samo crkveno vodstvo ističe: »Duh Sveti obogaćuje cijelu Crkvu koja također evangelizira različitim karizmatima. One su darovi koji služe obnovi Crkve.«²⁷ Karizmatiski pokret nije samo molitva u jezicima, počivanje u Duhu, ozdravljenja i ostali fenomeni koji se manifestiraju *ad extra*. On je prije svega pokret koji želi iskustvo Božje ljubavi donijeti svakom čovjeku koji se u današnjem vremenu često gubi, u isto vrijeme tražeći ono što će ispuniti njegovu prvotnu čežnju za Bogom. Proživljavajući tu ljubav, on njome biva bitno usmjeren u svome vjerničko-duhovnom životu.

Mnogi pripadnici karizmatiskih zajednica dobro se uklape u djelovanje župe, te na taj način pridonose njezinoj evangelizaciji. Župna je evangelizacija plodnija što je odnos i suradnja između župnika i svih župljana bolja. Zato bi crkvenu zajednicu u cjelini trebalo potaknuti na djelovanje u smislu sređenog odnosa prema darovima vjernika, ponajprije zbog zajednice same.²⁸ U tom smislu važno je praktično iskazivanje skrbi za sve darove koje joj Duh Sveti udjeljuje i nudi na službu spasenja svih ljudi.²⁹ Potaknuti radom i služenjem prema spasenju drugih, članovi ovog pokreta često su vrlo aktivni u radu i aktivnostima župne zajednice. Ponekad dolazi do sukoba između novoobraćenika i župljana koji su redovito dulje vrijeme bili uključeni u rad župe. Tako se novoobraćenicima zamjera da nekoć nisu ni dolazili u župu, dok su sada preaktivni te sudjeluju u svemu. U takvim situacijama važnu ulogu imaju župnici, koji bi trebali usmjeriti i jedne i druge prema zreлом kršćanskom ophođenju i prihvaćanju. Novoj evangelizaciji članovi ovog pokreta pridonose i na način okupljanja na molitvu onih župljana koji su otvoreni za ovakav oblik duhovnosti. Tako se često organiziraju razne kateheze, molitveni projekti i ostala slavlja, koja ne moraju nužno biti

²⁷ EG, br. 130.

²⁸ O ovom aspektu djelovanja župe u odnosu na novije oblike okupljanja vjernika te osobito na organiziranije načine djelovanja vjernika unutar određenih zajednica više vidi u: Bruno Seveso, *La pratica della fede. Teologia pastorale nel tempo della Chiesa*, Glossa, Milano, 2010., 603-614.

²⁹ Usp. Nikola Vranješ, Povjerenje i suradnja između svećenika i vjernika laika. Prema novim pomacima, u: *Bogoslovska smotra*, 88 (2018.) 3, 671.

karizmatškog tipa. U tom je pogledu opet posebno važno istaknuti djelovanje i koordiniranje od strane župnika.³⁰ Treba dodatno istaknuti da karizmatški pokret u biti želi pokretljivošću i pastoralnim zanosom u župnu zajednicu unijeti određenu živost. Pokreti su, zapravo, odgovor na usporen oblik župnog pastora, na temelju kojega mnogi vjernici u svojim župama ne ostvaruju svoje duhovne potrebe, koje im u drugu ruku omogućuju pokreti.³¹

Svakako se ovom pokretu trebaju priznati i brojna obraćenja. Ono što karizmatški pokret nudi je živo iskustvo Božje ljubavi, koje na poseban način dotiče one koji su daleko od bilo kakvog oblika vjere. Ovome i sličnim pokretima posebno se okreću mladi ljudi, koji u svojim iskonskim traganjima za osobnim vjerničkim iskustvom umirenje pronalaze upravo u njima. Ratzinger je zaključio kako mladi žele živjeti vjeru te da u sebi nose misionarski zanos. Cjelokupni intenzivni život vjere, nazočan u ovakvim pokretima, ne znači bijeg u intimizam ili povratak u privatnost, nego jednostavno puno i potpuno katoličanstvo.³²

Unutar ovog pokreta mnogi dolaze do temeljnog kršćanskog iskustva, koje se događa na temelju vjere i obraćenja Isusu Kristu. Čovjek kroz dinamizam pokreta može iskusiti blizinu Isusa Krista, njegovo čovječstvo, kao i njegovu spasiteljsku snagu. Na taj način Boga se može iskusiti kao bliskog, te kao prijatelja i pratitelja. Kroz takvo iskustvo čovjek se može dublje povjeriti i predati Bogu.³³ Temeljno iskustvo je prvo, na njega se nastavlja drugo, a to je katehizacija i vjernički duhovni život, što bi se trebalo pretočiti u iskustvo župnog zajedništva i doprinos njemu, što toliki uspješno i čine. Sve ovo, jasno, nipošto ne znači da je karizmatški pokret jedini mogući put do iskustva Boga; on je samo jedan od oblika duhovnog sazrijevanja u Crkvi.

Kada je riječ o evangelizaciji u užem smislu, u samom pokretu može se pronaći mnogo prednosti. To se u prvom redu odnosi na djelovanje članova pokreta koji svoje iskustvo žele prenijeti na druge, posebno se tako usmjeravajući na one osobe koje su izgubile smisao, koje nemaju nadu u svome životu, na one koji su gladni Boga na bilo koji način. To ne čine zato što žele djelovati prozelitski kako bi one koji su očajni uveli u svoje krugove, poput nekih sekta, već to čine zato što osjećaju poziv pomoći svakome onome kojemu

³⁰ Usp. Alojzije Čondić, *Pastoral crkvenih pokreta u pastoralu župne zajednice*, 446.

³¹ Usp. *Isto*, 448.

³² Usp. Joseph Ratzinger, *Razgovori o vjeri*, Split, 2001., 38-39.

³³ Usp. Tomislav Ivančić, *Zajednička teološka mjesta suvremenih crkvenih pokreta*, u: *Bogoslovska smotra*, 78 (2008.), 2, 378.

je pomoć potrebna. Unutar mnogih karizmatiskih zajednica vrlo je dobro organizirana duhovna pomoć za one kojima je potrebna, kao i oblici tipično karitativne pomoći.

Jedan od plodova pokreta je i ozdravljenje međuljudskih odnosa. Budući da se na susretima i seminarima mnogo govori o opraštanju i njegovo snazi, pokret pridonosi ozdravljenju mnogih odnosa, osobito unutar mnogih obitelji. Zbog iskustva Božje ljubavi koje su doživjeli, neki članovi ponekad mogu vrlo napadno 'ljubavljju' 'obasipati' druge. Takvi su u svome hodu potrebni razboritog vodstva od strane pastira. Upravo je zato nužno da se dinamizmi evangelizacije koji, kroz ovakav pokret ili slične pokrete ljude dovedu do veće zrelosti u vjeri, nastave u redovitom duhovnom hodu, u prvom redu u župnim zajednicama. To je najbolji put za doprinos pokreta evangelizaciji, ali i životu ukupnom životu Crkve.³⁴

2.2. Doprinos karizmatiskog pokreta redovitim autentičnom vjerničkom življenju

Iz svega navedenog postaje jasno da se hod vjere treba nastavljati i oplemenjivati u redovitom svakodnevnom vjerničkom življenju. Upravo u tome hodu oblici djelovanja koje gaji karizmatiski pokret mogu biti vrlo korisni i poticajni. U ovom vremenu iznova se javlja stalna potreba da se život Crkve proživljava snažnije, da se rodi gorljivost prema slušanju Božje Riječi, prema obnovi užitka u molitvi, kontemplaciji, da sakramentalni i liturgijski život vjernika bude aktivniji i gorljiviji. Upravo su navedene stvarnosti često plodovi zdravoga karizmatiskog pokreta. Nisu rijetka svjedočanstva vjernika koji su svoj duhovni i vjernički život obnovili i oživjeli pomoću milosti karizmatiske dimenzije koja je živa u Crkvi. Članovi karizmatiskog pokreta ne zaustavljaju se na, moglo bi se reći, redovitoj vjerskoj ponudi koju nalaze u župi, već traže načine kako dodatno proživjeti i aktualizirati darove za što dublji kršćanski život.³⁵

Među temeljna sredstva autentičnog svakodnevnog vjerskog življenja spada molitva. Zato najvažnije mjesto u duhovno-vjerničkom životu pripadnika karizmatiskog pokreta ima upravo molitva. Zapravo je i sam pokret često poistovjećen s molitvenim gibanjem. Uz zajedničku molitvu, koja je jako naglašena, njeguje se vrlo živa i bogata osobna molitvu. Radi se o intenzivnoj molitvi različitih oblika. Jako je istaknuta glad za molitvom i provođenjem

³⁴ Usp. *Isto*, 374.

³⁵ Usp. Nediljko Ante Ančić, Razvitak i teološko mjesto duhovnih pokreta u Crkvi, 246.

vremena s Bogom. Članovima pokreta često se pripisuje da svoju molitvu svode isključivo na osjetne momente. Takvu tvrdnju sigurno treba uzeti u obzir, no ne treba je apsolutizirati. Pripadnici pokreta najčešće neće molitvene izričaje života ograničiti samo na određene momente. Kod njih je često vrlo razvijen molitveni život, što znači da će uz osobnu molitvu njegovati i zajedničku molitvu krunice, devetnice, razne pučke pobožnosti, molitvu časova itd. Unutar karizmatičke duhovnosti vrlo je važna pobožnost Duhu Svetomu te euharistijske pobožnosti.

Članovi pokreta nastoje osobnu molitvu povezivati sa svakodnevnim životom, osobito pod vidom osobnog svjedočenja. U dinamici molitve i svjedočenja vrlo važno mjesto zauzimaju trenuci zajedničke molitve i svjedočanstva. U zajedništvu prepoznaju prisutnost Krista koji je obećao biti ondje gdje su 'dvojica ili trojica u njegovo ime' (Mt 18,20). Mnogi od članova pokreta su u crkvenom zajedništvu pronašli svoje životne suputnike, najbolje prijatelje, te im je ono pomoglo na putu oporavka u raznim teškim situacijama života. Zajedništvo je jedno od temeljnih vrednota Crkve. Čovjeku je ponekad teško pronaći svoj identitet u masi u kojoj se gubi, pa se iz tog razloga okreće manjim skupinama, u kojima će pronaći odgovor na jednu od njegovih temeljnih potreba, a to je pronalaženje pripadnosti. U manjim skupinama čovjek pronalazi sebe jer dolazi do izražaja i biva primijećen, što je potreba svakog čovjeka, a posebno onoga koji je ranjen na društveno-socijalnom području. U takvim skupinama poznaju se potrebe drugih, te oni jedni drugima mogu međusobno pomagati. Slično je zaključila i *Kongregacija za nauk vjere* kad je ustvrdila da su karizmatički darovi u biti stvarnosti koje se dijele i na taj način obogaćuju živote vjernika i cijelu Crkvu.³⁶

Osim molitve i zajedničkog svjedočanstva put vjere u svakodnevnom životu trebao bi biti bitno obilježen Svetim pismom. Iako je prije spomenuto i devijantno tumačenje Biblije kao jedna od opasnosti u koju ovaj pokret upada, ipak mu se treba priznati i uspjeh u ponovnom otkrivanju važnosti Svetog pisma u životu svakog vjernika. Pripadnici karizmatičkog pokreta vlastiti život snažno prožimaju Božjom riječi. Oni vrlo često čitaju Bibliju, te je ona sastavni dio njihove svakodnevne molitve. Božja Riječ zauzima i vrlo važno mjesto na njihovim susretima. Neke zajednice čak dio susreta posvećuju razmatranju ulomaka iz Svetog pisma, na način *lectio divina*, ili na neki drugi način. Uz to, većina kateheza i pouka na susretima pokreta ima biblijsku pozadinu ili je njome potkrijepljena. Na taj

³⁶ Usp. IE, br. 16.

način pripadnici ovog pokreta, i u župne i u druge crkvene zajednice, unose novu snagu i nove poticaje za slušanje i razmatranje Božje riječi, ali i za življenje po njoj.

2.3. Poseban doprinos apostolatu vjernika laika

Specifičnost Karizmatiskog pokreta svakako je i posebno snažan i izričajan doprinos apostolatu vjernika laika. Buđenje crkvene, a osobito evangelizacijske svijesti vjernika laika inače je jedno od važnih obilježja gotovo svih crkvenih pokreta, što sama Crkva prepoznaje izuzetno važnim segmentom njezinog djelovanja danas.³⁷ Iako se ponekad događa da zbog bojazni onih koji ne pripadaju određenom obliku angažmana i duhovnosti bivaju sputavani raznim preprekama u svome djelovanju izvan svojih zajednica, ipak se danas općenito može govoriti o novom periodu snažnijeg očitovanja djelovanja laikata, osobito kroz Karizmatiski pokret. To se izuzetno dobro poklapa i s jednim od osnovnih teoloških polazišta ukupnog djelovanja Crkve, koje se prepoznaje u istini da Duh Sveti vodi Crkvu, uz ostalo, i hijerarhijskim i karizmatiskim darovima. Tako su i službe i karizme dane za izgradnju i rast Crkve. »...S jedne strane, karizmatiski su darovi dani cijeloj Crkvi; s druge, pak, dinamika tih darova mora se ostvarivati u služenju konkretnoj biskupiji.«³⁸

Zato je pravo iskustvo za svakoga vjernika iskustvo izlaženja iz sebe i prelaženje na razinu svjedočanstva za druge. To je bit karizmi. Karizme su dane za služenje i izgradnju Crkve. Autentična karizma vjernika uvijek usmjerava prema drugome. U tom se pogledu Karizmatiskom pokretu svakako trebaju priznati veliki plodovi kad je riječ o formiranju i poticajima vjernika laika za pomaganje bližnjima. Pripadnici karizmatiskih pokreta aktivni su u mnogim područjima volontarijata, karitativnih zauzetosti, te u različitim projektima javno-društvenog života. Osim toga, njihova zauzetost za duhovno-vjernički život drugih također je vrlo izražena. Može se zaključiti da je to jedna od najizraženijih osobina ovog pokreta. On nudi mnoge vrste organiziranih škola molitve, kršćanske meditacije, prilika za osobne duhovne razgovore, pojedinačne molitve, molitve za oslobođenje i druge duhovne pomoći.³⁹

³⁷ Usp. Tomislav Ivančić, *Zajednička teološka mjesta suvremenih crkvenih pokreta*, 380-381.

³⁸ IE, 47.

³⁹ U novije vrijeme unutar karizmatiskih zajednica u Hrvatskoj razvija se 'služba oslobođanja'. Cilj ove službe je kroz osobni razgovor i molitvu pomoći potrebitom vjerniku da prepozna zapreke u svome vjerničkom životu, kao i one u društvenom

Kongregacija za nauk vjere ističe da karizmatički darovi, ovisno o njihovim različitim svojstvima, omogućuju vrlo plodonosno ostvarivanje onih zadaća koje proizlaze iz krštenja, potvrde i ženidbe, te da oni također omogućuju bolje duhovno razumijevanje apostolske predaje, koja se može produbiti razumijevanjem duhovnih stvari putem unutrašnjeg iskustva.⁴⁰ Slijedeći takvo naučavanje, Karizmatički je pokret mnogim vjernicima laicima omogućio još zauzetije i predanije služenje u Crkvi. Pritom treba uzeti u obzir i činjenicu da su većina voditelja karizmatičkih zajednica, pripadnika pokreta, članova vijeća ICCRS/CHARIS⁴¹ upravo vjernici laici, te da se pokret širio velikom većinom preko vjernika laika i laičkih udruženja. Primjećuje se kako i po ovom pokretu zaživljuje ono što Drugi vatikanski sabor želi, a to je da vjernici laici prepoznaju svoje mjesto u Crkvi i u djelu evangelizacije. Ivan Pavao II. je blagoslove crkvenih pokreta posebno istaknuto kada je ustvrdio: »Unutar Crkve razne su vrste služenja, uloga, službi, i oblika poticanja kršćanskog života. Podsjećam, kao na novost što se pojavila u mnogim crkvama u novije doba, na snažan razvoj 'crkvenih pokreta', izrazito misionarski usmjerenih. Kad se s poniznošću uklope u život mjesnih crkava i kad ih biskupi i svećenici srdačno prigrle u biskupijskim i župnim ustrojstvima, ti su pokreti pravi Božji dar za novu evangelizaciju i za misijsku djelatnost u užem smislu riječi. Zato preporučujem njihovo širenje i korištenje kako bi se, osobito među mladima, kršćanskom životu i evangelizaciji vratila prodorna snaga, u smjeru pluralističkih načina udruživanja i samoizražavanja.«⁴²

Upravo u svemu ovome važnu ulogu imaju vjernici laici koji su pozvani težiti za autentičnom katoličkom obnovom. Zanimljivo je da se općenito pokreti današnjeg vremena javljaju upravo najviše među vjernicima laicima. To je zapravo i pokazatelj duhovne gladi vjernika. U današnjem sekulariziranom društvu koji kao 'duhovno' nudi

i profesionalnom življenju. Ovakva služba strukturirana je po uzoru na službu 'Neal Lozana,' te ju neki još i zovu 'Pet ključeva'. Treba naglasiti kako se ovdje ne radi o egzorcizmu ni o psihoterapiji ikoje vrste. Predvodnici takvih službi će usmjeriti ljude psihologu ili egzorcistu ako prepoznaju da se radi o takvom slučaju.

⁴⁰ Usp. IE, br. 22.

⁴¹ Ured ICCRS više ne djeluje kao takav pod tim imenom, već od blagdana Duhova 2019. godine djeluje pod nazivom CHARIS (*Catholic Charismatic Renewal International Service*). Radi se o organizaciji, s pontifikalnim pravom i novim statutom, koja okuplja dvije prethodno postojeće papinske organizacije u karizmatičkoj obnovi Crkve - ICCRS (*Međunarodna služba katoličke karizmatičke obnove*) i Katoličko bratstvo.

⁴² Ivan Pavao II., *Redemptoris missio*. Enciklika o trajnoj vrijednosti misijske naredbe (7. XII. 1990.), Kršćanska sadašnjost, Dokumenti 96, Zagreb, 1991., br. 72

ono što čovjeku imponira i što od njega uklanja obveze i zabrane, čovjek to ipak često ne usvaja kao nešto što konačno ispunjava njegove čežnje. Onaj koji dolazi natrag u okrilje Crkve traži njezino prvotno iskustvo te se upravo tako rađaju pokreti i nova buđenja među vjernicima laicima.

Iako se mora ustvrditi da mnogi vjernici laici imaju i poteškoća s uključivanjem u redovito poslanje Crkve, ipak se mora prepoznati i pozitivno vrednovati i nastojanje tolikih vjernika da svoj vjerski zanos, znanje i vrijeme stave na raspolaganje za zajedničko djelo Crkve.⁴³ Štoviše, u novije vrijeme suradnja članova pokreta i predstavnika klera je u mnogim zajednicama izuzetno dobra. Tako Karizmatski pokret u Hrvatskoj ostvaruje dobru suradnju s hijerarhijom, osobito kroz 'Obnovu u Duhu' koja na organizirani način nastoji pokret usmjeriti zdravim i zrelim putem te se aktivno uključiti u život Crkve.

2.4. Karizmatski pokret i ekumenizam

Kao važnu značajku djelovanja Karizmatskog pokreta valja istaknuti i ekumensku označnicu. Naime, Karizmatski pokret u sebi sadrži elemente koji su zajednički i s ponekim karizmatskim gibanjima unutar drugih kršćanskih zajednica, napose onih protestantske provenijencije. Sam nastanak pokreta unutar Katoličke Crkve povezan je sa pentekostalnim i neopentekostalnim zajednicama. Stoga, postoje različiti zajednički momenti između karizmatskih gibanja u zajednicama. U tome se krije i dobra prigoda za ekumensko djelovanje. Pritom odmah valja naglasiti da se nastojanja oko ekumenizma treba usuglasiti s odrednicama Crkve, s čime mnogi u Karizmatskom pokretu još imaju znatnih poteškoća. To se u prvom redu odnosi na pitanje nauka koji promiču, kao i na neke elemente liturgijske naravi. U tome pogledu valja se voditi odrednicama Crkve o poslušnosti i ispovijedanju prave vjere s obzirom na djelovanje ovog pokreta.⁴⁴

No, uza sve to treba istaknuti da Karizmatska obnova po sebi ima ekumenski karakter budući da se na sličan način manifestira u različitim zajednicama. To se u prvom redu odnosi na duhovnu dimenziju, kao i na nadahnuća i poticaje za djelovanje koji se kao korisni mogu pronaći i kod drugih kršćana. To je pokret i prepoznao.

⁴³ Usp. Nediljko Ante Ančić, *Razvitak i teološko mjesto duhovnih pokreta u Crkvi*, 259.

⁴⁴ Usp. IE, br. 21.

Zato je od njegovoga vidljivijeg početka u novije doba gajena ekumenska označnica, osobito na različitim skupovima. Jedan od primjera takve suradnje bio je ekumenski karizmatički susret u Kansas Cityju koji se održao na počecima katoličkog karizmatičkog pokreta 1977. godine. Na tom susretu nazočilo je pedeset tisuća kršćana iz raznih zajednica i denominacija.

U ekumenskom dijalogu važno je pronaći zajedničke točke, interese i ciljeve. Karizmatički pokret svakako može biti jedan od njih. Poznato je kako unutar karizmatičke dimenzije u načelu postoji jako dobra suradnja između katolika i protestanata. Jedna od poznatijih konferencija toga tipa u Europi je *MEHR Konferenz* koja se održava svake godine u Augsburgu. Organizator te konferencije je *Gebetshaus Augsburg (Kuća molitve Augsburg)*.⁴⁵ Kuću molitve u Augsburgu osnovali su 2005. godine mladi katolici koji su pripadali karizmatičkom pokretu pod vodstvom Jutte i dr. Johannesesa Hartla. Bili su inspirirani raznim molitvenim pokretima, uključujući ponajprije *Međunarodnu kuću molitve* u Kansas Cityju. Vizija je od početka uključivala snažnu ekumensku orijentaciju koju pretežno nose katolici. Cilj ovoga projekta bio je organiziranje neprekidne molitve, koja ondje nije prekinuta još od 2011. godine. Dvadeset stalnih zaposlenih i oko sedamdeset volontera pomažu održavanju neprekidne molitve. Kuća molitve u Augsburgu postala je poznata u Europi, te je potaknula rad mnogih drugih kuća molitve, osobito u katoličkom kontekstu u Švicarskoj, Hrvatskoj, Rumunjskoj i drugdje. Mnoge slične molitvene skupine u drugim europskim zemljama razvile su se pod utjecajem one u Augsburgu. Kuća molitve u Augsburgu dio je karizmatičkog pokreta i posebno je povezana s augsburškom biskupijom. Molitva slavljenja najvažniji je oblik molitve u tom projektu, ali i općenito u karizmatičkom pokretu. Takav oblik slavljenja vrlo je raširen u evangeličko-pentekostalnim krugovima, te je zapravo od njih i preuzet. Treba istaknuti da je slavljenje zauzelo veoma važno mjesto u vjerskim krugovima na globalnoj razini. U Hrvatskoj se zadnjih godina dogodio procvat takvog oblika molitve. Organiziranjem raznih večeri slavljenja, slavljeničkih koncerata, slavljeničkih susreta i dr. Uz to, molitva slavljenja postala je jedna od važnijih točaka na susretima. Vrlo brzo su to preuzele i nekarizmatičke zajednice, prepoznavši vrijednost takvog oblika molitve. Posebno je to rašireno među mladima, koji svjedoče da su svoj molitveno-vjerski život oživjeli upravo slavljenjem.

⁴⁵ Više o ovom projektu vidi na: <https://gebetshaus.org/>.

ZAKLJUČAK

U ovome radu se na teološko-pastoralni prosudbeni način sagledavaju i razlučuju izazovi u današnjim oblicima djelovanja Katoličkoga karizmatskog pokreta, nakon čega se sagledavaju i razlučuju i njegovi doprinosi u evangelizaciji i pastoralu. Problemi i izazovi ovdje obrađeni u prvom se redu tiču odnosa hijerarhijske i karizmatske dimenzije Crkve, zatim pitanja vezanih za liturgijski život, za vodstvo pokreta i seminare za ozdravljenje, kao i za još neka manja pitanja povezana s ovima. Cilj je ovog razlučivanja ukazivanje na izvorišne točke problema koji u praksi narušavaju djelovanje pokreta, ali u nekom pogledu i sam život Crkve. To razlučivanje jasno naznačuje i putove mogućih rješenja teološko-pastoralnih izazova ovoga tipa.

Ukazivanje na doprinose Karizmatskog pokreta u evangelizaciji i pastoralu u nekom pogledu predstavlja konačan cilj rada. Kao što je i istaknuto u odrednicama Crkve navedenim u radu, važno je prepoznati dobre strane i ovoga gibanja, koje u pogledu obraćenja i otpočinjanja evangelizacije igra snažnu ulogu u životima tolikih pojedinaca i zajednica. U pastoralu ovaj pokret pridonosi duhovno-pastoralnom dinamiziranju života župnih zajednica, tolikim oblicima karitativnog i socijalnog angažmana, promicanjem apostolata vjernika laika, promicanjem ekumenizma i na druge načine. U svim tim oblicima Karizmatski pokret valja prepoznati kao korisno i blagoslovljeno sredstvo duhovno-pastoralne obnove Crkve.

CHALLENGES AND FRUITS OF THE WORK OF CHARISMATIC MOVEMENT TODAY

Summary

The Catholic Charismatic Movement or the Movement of Renewal in the Holy Spirit is one of the most widespread and today spiritually-pastorally most active movements within the Catholic Church. In the last few decades, and especially from the time of the Second Vatican Council onwards, this spiritual and pastoral movement has experienced various stages of its own development and consolidation. Nowadays, its basic theological-pastoral frameworks of subsistence and activity are clearly profiled, as well as the strongholds of the activities of individuals and communities related to this movement. This paper examines and distinguishes the challenges, i.e. those aspects of the activities of this movement that are especially difficult in the spiritual and pastoral sense. Furthermore, the positive aspects and perspectives of the activities of this movement are considered and distinguished, through which its members enrich the overall life and activities of the Church, and especially the work of evangelization.

Key words: Catholic Charismatic Movement, Church, pastoral work, evangelization, challenge, perspective